

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/slaski-almanach-powstan/122272,Slaski-Almanach-Powstanczy-tom-VI2020.html>
2022-05-20, 06:36

„Śląski Almanach Powstańczy”, tom VI/2020

Kolejny, szósty już numer, „Śląskiego Almanachu Powstańczego”, wydawanego przez Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach i katowicki oddział Instytutu Pamięci Narodowej, nosi tytuł „Emanacje powstań i plebiscytu górnośląskiego”. Poświęcony jest śladom powstań śląskich w różnych nośnikach pamięci m.in. w literaturze dokumentu osobistego, archiwaliach oraz podręcznikach. Stałym już elementem rocznika są omówienia najnowszych publikacji związanych z tematyką zmagania o Górny Śląsk w latach 1919-1921.

„Śląski Almanach Powstańczy”, tom VI/2020

Rok 2020 to środkowy rok obchodów stulecia powstań śląskich. Ich tegoroczne apogeum przypadło na sierpniową rocznicę II powstania, ale „pamięć roku 1920” sięga znacznie szerzej: od wspomnienia wejścia w życie postanowień traktatu wersalskiego w kwestii górnośląskiej, poprzez zainicjowanie działalności na obszarze plebiscytowym Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej [MKRiP] i sił rozjemczych, utworzenie Polskiego i Niemieckiego Komisariatu Plebiscytowego i prowadzone przez nie kampanie, przez strajki szkolne w obronie języka polskiego, demonstracje ludności regionu (przede wszystkim z przełomu kwietnia i maja 1920), po nasilającą się rywalizację plebiscytową pod koniec roku. Podobnie jak w ciągu ostatnich pięciu lat, tak i w tym roku jednym ze świadectw pamięci o powstaniach śląskich i plebiscycie jest „Śląski Almanach Powstańczy”. Tym razem tematem przewodnim rocznika są ślady powstań i plebiscytu górnośląskiego – zarówno te bliższe nam czasowo, jak i te nieco odleglejsze – w różnych nośnikach pamięci. W części zasadniczej tomu zamieszczonych zostało sześć tekstów. Pierwsze cztery stanowią autorskie próby odpowiedzi na pytanie, jaki jest obraz powstań śląskich i plebiscytu z 20 marca 1921 roku? Inicjujący tę część tekst został przygotowany przez związaną z Uniwersytetem Opolskim prof. dr hab. Barbarę Kubis, która przedstawiła sposób prezentacji I powstania śląskiego w wybranej polskojęzycznej literaturze dokumentu osobistego. Drugi z autorów, także wywodzący się ze środowiska opolskich historyków, dr hab. prof. UO Marek Białokur, ukazał rocznicowy obraz powstań śląskich i plebiscytu w przestrzeni publicznej Trzeciej Rzeczypospolitej. Trzeci autor w tej części – dr Paweł Parys z Muzeum Śląskiego w Katowicach – przybliżył czytelnikom materiał źródłowy dotyczący powstań śląskich, który obecny jest w wybranych polskich zasobach archiwalnych (przede

wszystkim tzw. Archiwum Powstań Śląskich). Zwieńczenie tej części stanowi artykuł autorstwa Marii Wylężek (doktorantki w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach), która przeanalizowała obraz powstań śląskich i plebiscytu w polskich podręcznikach do nauczania-uczenia się historii, obecnych w szkolnej edukacji po 2017 roku. Do kwestii procesu kreowania pamięci o powstaniach, tyle że realizowanego w realiach międzywojennych, odniósł się kolejny z autorów, dr Bernard Linek z Instytutu Śląskiego w Opolu. Jako podstawę swoich badań przyjął on obchody 10. rocznicy plebiscytu i III powstania śląskiego z 1931 roku. Ostatni artykuł nie jest bezpośrednio związany z przewodnią tematyką tomu, przynosi jednak ciekawy materiał badawczy, związany z problematyką powstań i plebiscytu. Mianowicie, ks. dr Mariusz Trąba (z Uniwersytetu Papieskiego im. Jana Pawła II w Krakowie) przyjrzał się obrazowi roku liturgicznego Kościoła katolickiego w propagandzie okresu plebiscytu górnośląskiego.

PLIKI DO POBRANIA

[SPIS TREŚCI – „Śląski Almanach Powstańczy”, tom VI/2020 \(pdf, 49.67 KB\) 12.11.2020 13:35](#)